

Genosiddən və ya müharibə cinayətlərindən fərqli olaraq insanlıq əleyhinə cinayətlərin universal müqavilə əsası yoxdur və onlar, əsas etibarilə, beynəlxalq adət hüququna və ya beynəlxalq tribunalların nizamnamə və hökmlərinə söykənir. İlk dəfə olaraq, insanlıq əleyhinə cinayətlər Nürnberq Tribunalının Nizamnaməsinin 6-cı maddəsində aşağıdakı kimi təsbit olunmuşdur: "İstənilən mülki əhaliyə qarşı müharibədən qabaq və ya müharibə dövründə Tribunalın yurisdiksiyasında olan hər hansı bir cinayətlə bağlı törədilən adamöldürmə, kütləvi qırğın, kölə vəziyyətinə salma, deportasiya və digər qeyri-insani aktlar və yaxud...siyasi, irqi və ya dini əsasda təqiblər".

Beynəlxalq praktikanın beynəlxalq hüquq elminin sonrakı inkişafı nəticəsində insanlıq əleyhinə cinayətlərin tərkibi bir qədər genişlənməmişdir. İnsanlıq əleyhinə cinayətlərin anlayışını mövcud beynəlxalq hüquq normalarına görə müəyyən etmək üçün mötəbər beynəlxalq sənəd olan Sülh və bəşəriyyətin təhlükəsizliyi əleyhinə olan cinayətlər Məcəlləsinin Layihəsinə müraciət etmək olar. Pozitiv hüquq özündə əks etdirən bu sənədin 18-ci maddəsində deyilir: "İnsanlıq əleyhinə cinayət sistematiq və ya geniş miqyasda törədilən və hökumət və ya istənilən təşkilat yaxud qrup tərəfindən həvəsləndirilən və ya istiqamətləndirilən aşağıdakı əməllərdən hər hansı biri deməkdir:

- 1) adamöldürmə;
- 2) kütləvi qırğın;
- 3) işgəncə;
- 4) kölə vəziyyətinə salma;
- 5) siyasi, dini, irqi və ya etnik motivlər üzrə təqib etmə;
- 6) əsas insan hüquq və azadlıqların pozulmasını əhatə edən və əhalinin bir hissəsini ciddi sıxışdırılmasına gətirib çıxaran;
- 7) dini, irqi və ya etnik əlamətlər əsasında ayrı-seçkilik;
- 8) özbaşına deportasiya və ya əhalinin məcburi köçürülməsi;

və Ruanda tribunallarının nizamnamələri (müvafiq olaraq 5-ci və 3-cü maddələr) digər bir beynəlxalq cinayətlə əlaqənin olunması tələbini nəzərdə tutmur. Bundan əlavə, Ruanda tribunallarının nizamnaməsində birbaşa göstərilir ki, insanlıq əleyhinə cinayətlər müharibə zamanı və ya dinc vaxtı törədilə bilər.

XX əsrin sonu və XXI əsrin əvvəlində erməni cəlladlarının simasında faşizm yenə də tüğyan etməkdədir. Beynəlxalq konvensiyalara məhəl qoymayan ermənilər azərbaycanlı dinc əhaliyə və hərbi əsirlərə münasibətdə ağılasığmaz qəddarlıq nümunəsi nümayiş etdiriblər. Tarixin bütün dövrlərində himayədarlarının qəyümlüğundan və dəstəyindən yararlanaraq Azərbaycanı öz hədəfinə çevirmiş erməni cinayətkarlarının məqsədi dövlətçiliyimizin zəiflədilməsi, ümumiyyətlə xalqımızın tarix səhnəsindən silinməsi olmuşdur. Xalqımıza qarşı özlərinin mənfur niyyətlərini həyata keçirən ermənilər bu məqsədlə soyqırım, deportasiya, terror, sui-qəsd, mədəni-mənəvi təcavüz və ən nəhayət ərazilərimizin işğalı kimi vasitələrdən istifadə etmişlər. Erməni cinayətkarlığına xas olan başqa bir cəhət onun biliavsinde dinc əhaliyə qarşı yönəlməsidir. Bu-

şist ideoloqları öz qarşılıqları ağılagəlməz böyük vəzifələr qoymuşlar. Məsələn, Mussolininin Aralıq dənizi imperiyası, Hitlerin minillik "Böyük reyx" yaratmaq arzusu axırda onların fəlakətli məğlubiyyəti ilə nəticələnmişdir. İkinci Dünya müharibəsində faşizm məğlubiyyətə düşsə də, sonralar yenə də dirçəldilmişdir. Bu dirçəlmə neofaşizm (yeni faşizm) adını almışdır. Bu gün neofaşizm çox təhlükəlidir. Bu da onunla bağlıdır ki, bir sıra ölkələrdə siyasi qüvvəyə çevrilməkdədir. Bədnam qonşumuz da Mussolini və Hitler kimi qarşısına "böyük Ermənistan" yaratmağı baş məqsəd qoymuşlar. Xeyallarında "böyük Ermənistan"ı reallaşdırmaq üçün dəridən-qabıqdan çıxan ermənilər bütün dünyaya sübut etmək isteyirlər ki, onların tarixi çox qədimdir. Hətta Ermənistanın sabiq prezidenti Serj Sarkisyan sərəmsəmliliklə, guya ermənilərin səkkiz min illik dövlətçilik tarixi olduğunu qeyd edirdi. Bu qəddər yalan, bu qəddər həyasızlıq yalnız erməni millətinə xasdır. "Qışqıra-qışqıra danışmaq bu xalqın xəstəliyidir. Başqa millətləri də özlərinin xeyrinə qışqırmağa, yalan informasiya yaymağa cəlb edə bilirlər" (Yemçuynikov - yazıçı). Heç də təsadüfi deyil ki, xarici aləmə sıx-sıx səpələnmiş

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına
Dövlət Dəstəyi Fondu

KİVDF

www.kivdf.gov.az

Bu yazı Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyə dəstəyi ilə "İnsan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi, vətəndaşların hüquqi, siyasi mədəniyyət səviyyəsinin yüksəldilməsi, sosial və siyasi fəallığının artırılması" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb

İNSAN HÜQUQLARININ POZULMASI HALLARI: İnsanlıq əleyhinə cinayətlər

9) özbaşına həbs etmə;
10) zorlama və ya fahişəliyə məcbur etmə;
11) fiziki və ya psixi toxunulmazlığa, səhhətə və ya insan ləyaqətinə ciddi zərər yetirən digər qeyri-insani əməllər, məsələn, ağır bədən xəsarəti yetirilməsi."

İnsanlıq əleyhinə cinayətlərin obyektiv cəhəti olduqca genişdir və buraya müxtəlif xarakterli əməllər daxildir. Bu əməllərin insanlıq əleyhinə cinayət kimi təsvif olunması üçün 2 ümumi şərt tələb olunur:

- 1) əməl sistematiq və ya geniş miqyasda törədilməlidir;
 - 2) əməl hökumət və ya istənilən təşkilat yaxud qrup tərəfindən həvəsləndirilməli və ya istiqamətləndirilməlidir. Bu şərt onu bildirir ki, şəxs təkbaşına insanlıq əleyhinə cinayət törədə bilməz.
- Nürnberq Tribunalının Nizamnaməsindən fərqli olaraq insanlıq əleyhinə cinayətlərin müasir təriqi belə bir şərti nəzərdə tutmur ki, əməl müharibə zamanı və ya sülh əleyhinə cinayətlərlə, yaxud müharibə cinayətləri ilə bağlı törədilməlidir. Qüvvədə olan beynəlxalq hüquqda insanlıq əleyhinə cinayətlərin "avtonom statusu" qəbul olunmuşdur. Belə ki, Yuqoslaviya

nunla məqsəd heç də Azərbaycan xalqının əzabkeş obrazını yaratmaq deyildir, sadəcə olaraq əlahəzrət faktları oxucuların mühakiməsinə buraxmaqdır. Özlərinin uydurma faciələrini şişirtmək, tarixi hadisələri müasir geosiyasi mübarizənin predmetinə çevirmək, məhz ermənilərin xislətinə xasdır. Bu gün Azərbaycan Respublikasının hüquq-mühafizə orqanları həmin cinayətlərin ifşa olunması və cinayətkarların layiqli cəzalarını alması istiqamətində səylərini birləşdirmişlər. Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti, Respublika Baş Prokurorluğu və Daxili İşlər Nazirliyinin birgə yaratdıqları əməliyyat-istintaq qrupunun məqsədi hadisələrə hüquqi qiymət verməklə cinayətkarların beynəlxalq məhkəmə qarşısında məsuliyyət daşmasına nail olmaqdır. Zamanın çarxını geri döndərmək olmaz. Lakin onun acı ibrət dərslərindən nəticə çıxarmaq nə vaxt-sa həqiqət donu geyindirilmiş yalanları ifşa etmək mümkündür və son dərəcə zəruridir.

Faşizm ideologiyasına görə, millətlər aşağı və ali kateqoriyalara bölünür. Özü də bu cəmiyyətdə ali millətlərin digərləri üzərində ağıllıq etməsi nəzərdə tutulur. Fa-

ermənilər türk dünyasına, xüsusilə də, bizə qarşı mətbu orqanlarda məqalələr yazdırır, elə hey özlərini "əzabkeş" kimi təqdim edirlər. Burada Əmir Teymurun ermənilər haqqında dediyi bir fikir yada düşür: "Erməniləri bir millət kimi yer üzündən silmədiyim üçün gələcəkdə ya mənə alqışlayacaq, ya da lənətləyəcəklər". Xeyr, Əmir Teymur deyil, lənətlənəsi erməni faşizmidir. Son illərdə İrəvanda faşist Qaregin Njdeyə abidə qoyulması Azərbaycanda olduğu kimi, Rusiyada da böyük narazılığa səbəb olub. Kimdir Qarağen Njde? Qaregin Njde ikinci Dünya müharibəsində Hitler Almaniyası ilə əməkdaşlıq edib, hərbi əsir erməniləri öz tərəfinə çəkərək Almaniyaya tərəfində vuruşmağa çağırırdı. O, əsir ermənilər qarşısında dəfələrlə çıxış edir, onları SSRİ-yə qarşı mübarizəyə çağırır: "Almaniya uğrunda ölənlər hər kəs Ermənistan uğrunda ölmüş olacaq". Erməni legionu Njdenin başçılığı ilə 20 minə yaxın sovet insanının, əsasən dinc vətəndaşların qanını tökdü. Bu cəllad Azərbaycanda minlərlə soydaşımızın günahsız qanını axıdıb, Zəngəzurda soyqırımı aparıb. Bu barədə Azərbaycan Prezidenti İlham Əli-

yevin MDB dövlət başçılarının yüksək səviyyəli Aşqabad görüşündə ciddi əsaslandırılmış açıqlaması bütün dünyanı erməni faşizminin mahiyyəti barədə məsuliyyətlə düşünməyə çağırış kimi səsləndi. Rusiya Federasiyası Şurasının sosial siyasət komitəsinin sədr müavini Lüdmila Kozlova da "Nezavisimaya qazeta"da geniş məqalə yazaraq faşist Njdeyə heykəl qoyulmasını pisləmiş, bunun BMT Baş Assambleyasının nasizm və neofaşizmin qəhrəmanlaşdırılması ilə bağlı müvafiq qətnaməsinə zidd olduğunu göstərmişdir. Rusiya Xarici İşlər Nazirliyi də o zaman etirazını bildirib. Bütün bunlara baxmayaraq, ermənilər böyük qardaşının iradlarını qulaqardına vuraraq, bir az da irəli gedərək Rusiyanın Vladimir şəhərinə Njde adının verilməsini təklif etmişlər. Bu azmış kimi, Bolqarıstanda da əli on minlərlə insanın qanına batmış faşistə heykəl qoymaq istəyirdilər. Terrorizm və faşizmin təbliği erməni xalqının və Ermənistan dövlətinin milli ideologiyasının mahiyyətini əks etdirir. Beynəlxalq münasibətlər sahəsində tanınmış israili ekspert Arye Qut ingilisdilli "The Jerusalem Post" qəzetində dərc

edilmiş "Ermənistan terrorçuları tərifləməklə faşizmi dövlət siyasətinə çevirib" sərəlvhəli məqaləsində yazırdı ki, doğrudanmı ermənilərin Njde kimi faşistlərdən başqa qəhrəmanı olmayıb? Ermənistan da faşizm ilə yanaşı, dövlət səviyyəsində terrorizmin qəhrəmanlaşdırılması siyasəti yürüdü. Erməni faşizmi XX əsrin sonu - XXI əsrin əvvəllərində daha da aqressivləşdi. Keçən il 100, bu günlərdə isə 101 illiyini andığımız 1918-ci ilin müdhiş mart soyqırımı, 1992-ci ilin Xocalı soyqırımı, əsir götürülmüş soydaşlarımızın başına gətirilən müsibətlər bir daha göstərdi ki, türk qanına susayan ermənilər dünyaya sanki qan tökmək üçün gəliblər.

Hələlikse, Ermənistanın əsas məqsədi status-kvonun saxlanmasıdır. Çalışır ki, vaxt uzansın, bəlkə, Azərbaycan ətraf rayonların qaytarılmasına, Dağlıq Qarabağın isə Ermənistanla birləşməsinə razılıq verdi. Bu da mümkün olan iş deyil. Azərbaycan gec-tez işğal olunmuş əzəli torpaqlarını müharibə yolu ilə də olsa, geri alacaq.

Vahid Ömərrov,
fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru